

PLANTEFOKUS

PLANTEAVL
Kontakt: Kaj Lund Sørensen
kls@effektivtlandbrug.dk
61 20 96 67

Grovvareselskaberne kritiseres for at bejdse alt såsæd

De økonomiske og miljømæssige fordele, der er ved at behovbejdse såsæd samt anvende resistens, bør udnyttes, mener uafhængig ekspert.

AF KAJ LUND SØRENSEN

En forsker, som har arbejdet med hvedens stinkbrand og andre udsædsbårne sygdomme siden sidst i 1980'erne, undrer sig meget over, hvorfor DLG og andre selskaber bejdser alt såsæd og heller ikke markedsfører kornsorter med resistens mod stinkbrand og sribesygge.

- Er det fordi de har en interesse i, at hveden får stinkbrand og byggen sribesygge og bladplet, så landmændene forhindres i at bruge hjemmeavllet såsæd? Og hvorfor bejdser man også de resistente sorter af både hvede og byg? Er det for at planteavlerne ikke skal opdage, at nogle sorter slet ikke har behov for bejdning, spørger Anders Borgen, som udfører forskning og rådgivning fra sit konsulentfirma, Agrológica, ved Mariager.

- Ved at bejdse det hele signalerer man, at frøbårne sygdomme er et stort problem, og at landmænd ikke selv kan finde ud af at avle deres egen udsæd. Men det kan godt håndteres anderledes,

understreger forskeren, som netop har deltaget i en kongres i Canada om stinkbrand, hvor kodeordet var resistens.

Resistensen er ligegyldig

I Danmark bejdses alt såsæd uanset, at man ved, at der ikke er et behov.

- Man bejdser unødigt, når man også behandler det sunde såsæd. Om det er sundt, fordi det er resistent, eller fordi det bare ikke er smittet, betyder mindre. Problemet er, at man bejdser det hele, og derfor er man også ligeglad med resistens. Hvis man gik over til behovsbejdning, ville resistens blive relevant, og man ville vælge resistente sorter og dermed yderligere nedsætte antallet af partier, der havde behov for bejdning, forklarer Anders Borgen, som er den i Danmark, der ved mest om stinkbrand.

Han mener, at det vil gavne både landmandens økonomi og miljøet, hvis man kun bruger pesticider i de tilfælde, hvor der er behov for det.

1000 forskellige sorter
I Agrológica, hvor der dyrkes lidt over 1000 forskellige linier af korn, udføres en række projekter om planteforædling og resistens. I et forsøg med stinkbrandresistens i hvede og spelt screenses omkring 500 forskellige linjer.

- Jeg undersøger, hvilke sor-

Hvis man behovsbejdser såsæden, ville der komme mere fokus på at vælge resistente sorter, og det ville yderligere nedsætte behovet for bejdning, vurderer Anders Borgen, som forsker i udsædsbårne sygdomme. (Fotos: Kaj Lund Sørensen)

ter, der bliver angrebet, ved at påføre store mængder smitte, og i dag skal jeg i gang med at gøre det op, fortæller Anders Borgen ved de mange rækker af forskellige sorter.

- Det kan være svært at se, men den her er syg. Kernen er grøn, og når jeg åbner den, er den sort inden i. Hvis du vil være helt sikker, skal du lugte, siger han og holder det op til næsen af Effektivt Landbrugs udsendte, som genkender lugten af råddent fisk.

Fornuftigt i gamle dage

I Danmark har man aldrig bejdset efter behov. Siden

1913, hvor kviksølvbejdning blev opfundet, har man altid bejdset det hele. Der var ifølge Anders Borgen også fornuftigt nok i gamle dage, hvor man ikke på forhånd kunne vide, om man ville få stinkbrand eller sribesygge.

Damani midten af 1970'erne undersøgte det, var konklusionen, at det økonomisk set var en fordel at bejdse det hele. At undgå sygdom i få angrebne partier kunne godt betale for bejdning af alt udsæd. Men for 25 år siden blev der udviklet analysemetoder, så man kunne se på såsæden, om der var behov for bejdning.

Flysprøjtning af hele landet

- Analysemetoderne var veludviklede allerede midt i 1980'erne, og man har derefter kunnet nøjes med at bejdse de kornpartier, der har haft behov. Siden da har man også fundet ud af en masse omkring hvilke sorter, der er resistente mod sribesygge. Resistens mod stinkbrand, er først noget, der er udviklet i løbet af 1990'erne. Men man er fortsat med at bejdse al udsæd, selv om noget af det overhovedet ikke kan få sygdommene, påpeger Anders Borgen, som

- Kernen er grøn, og når jeg åbner den, er den sort inden i, forklarer Anders Borgen, om en hvedesort, der udvikler stinkbrand efter at være blevet påført store mængder smitte.

undrer sig over, hvorfor man gør det.

- Det svarer lidt til, at man flysprøjter hele Danmark mod meldug. Så vil der da heller ikke være landmænd, som er interesserede i at bruge meldugresistente sorter, lyder pointen. Når det hele bliver bejdset, er der ingen, som har interesse i at vælge resistente sorter, lyder pointen.

Anders Borgen mener, der bør nedsættes en arbejdsgruppe med blandt andet grovvareselskaberne, med henblik på at lave en handlingsplan for, hvad der skal gøres i praksis.

- Alternativet er, at der kommer nogle afgifter på bejdning, der gør det så dyrt, at de økonomiske omkostninger ved bejdning får en større betydning. Ellers sker der ikke noget, vurderer forskeren.

kls@effektivtlandbrug.dk
telefon 61 20 96 67

10 procent af sorterne resistente

Det er ikke svært at forædle efter resistens.

Der har i over 50 år været masser af gode og effektive resistensskilder mod frøbårne sygdomme. Det siger Anders Borgen, som fra sit eget konsulentfirma blandt andet forsker i resistens.

- Resistensgenerne er i virkeligheden meget udbredte. I 1980'erne var det 11 procent af sorterne, der var resistente mod sribesygge, og senere screeninger viser, at omkring 10 procent af sorterne slet ikke kan angribes, fortæller han.

- Nogle af de resistente vårbygssorter har været topsorter, og i hvede er mange af de store kendte sorter resistente overfor stinkbrand, tilføjer han.

Screening ophørt

Ifølge Anders Borgen er det ikke nogen vanskelig forædlingsmæssig opgave at tage resistensen i anvendelse.

- Det vil være meget let at krydse et resistensgen ind, oplyser han.

I dag ved man ikke, hvilke sorter, der har sribesygeresistens, fordi man ikke længere undersøger det.

- Miljøstyrelsen har finansieret screening af alle sorter for stinkbrand og sribesygge i mange år, men det er de nu holdt op med, beklager forskeren, som dog har fuld forståelse for, at man ikke bliver ved med at bruge ressourcer på det, når der alligevel ikke er nogen, der bruger oplysningerne.

kls

DLG vil være sikker på, at såsæden er i orden

Den eksisterende analysekapacitet er ikke tilstrækkelig til at undersøge bejdsebehovet i al hvede.

Det er ikke for sjovt, vi bejdser, understreger Lars Johansen, som er direktør med ansvar for planteavlssområdet i DLG.

- Vi bejdser, fordi vi vil være sikre på, at den vare, vi leverer, er i orden. Hvis ikke vi gør det, påtager vi os et erstatningsansvar, og det er vi ikke interesseret i, forklarer han.

En anden grund til, at al såsæd bejdses, er, at der ifølge Lars Johansen slet ikke eksisterer analysekapacitet, så man kan nå at undersøge bejdsebehovet på al hvede fra høst til såning.

- Når det drejer sig om vinterhvede, er der ikke meget tid fra høst af kornet, til det skal sås igen, og som det ser ud i øjeblikket, er det en umulig opgave at analysere for bejdsebehov på så kort tid. Nogle år skal vi næsten så, inden vi er færdige med at høste, påpeger Lars Johansen.

- Og så er det jo ikke alene stinkbrand, det handler om. Vi bejdser også mod Fusarium og i et vist omfang mod sneskimmel, tilføjer han.

Lars Johansen kan heller ikke få øje på en hvedesort, der både er resistent mod stinkbrand og samtidig har et udbyttepotentiale.

- Sorterne skal give topudbytter, hvis vi skal kunne sælge dem, siger direktøren, som tilføjer, at DLG altid er åbne for at diskutere og vurdere nye ideer. kls